

Projektarbejde i task-perspektiv

Ellen Bertelsen

Holbæk Sprogcenter.

Bente Arildsen

Holbæk Sprogcenter.

Suppleret af Michael Svendsen Pedersen

Mødet med svensk PBL (Problembaseret Lärande)¹ eller Problembaseret Læring gav inspiration til en anden organisering af sprogundervisningen for flere år tilbage på Holbæk Sprogcenter.

Task-baseret sprogundervisning - et pædagogisk *Kinderæg* med før-task, task og eftertask - beskriver dele af den 'model', vi bruger nu, men alligevel passer den ikke helt ind i denne ramme, ligesom vi ikke bare uden videre har overtaget den svenske model for Problembaseret Læring. Der er snarere tale om et 'mix' af de to tilrettelæggelsesformer, hvor vi på baggrund af vores erfaringer har lavet en slags 'opskrift', som kan sætte lærerteams og klasser i gang med at arbejde problemorienteret med

anvendelse af kommunikative opgavetyper og sproglig opmærksomhed. Samtidig kan vi integrere forskellige 'fag' som matematik, samfundsfag osv. i undervisningen i dansk som andetsprog.

Der er på den ene side tale om en meget struktureret og lærerstyret fremgangsmåde, men den indbyder på den anden side til mere og mere ansvarsoverdragelse til kursisterne.

Problembaseret Læring handler grundlæggende om at skabe et autentisk univers i klasserummet, således at der fremkommer et problem, som er relevant og interessant for de kursister, der skal tilegne sig sproglige, videnskabsmæssige, faglige og personlige kompetencer.

Det er kursisternes nysgerrige spørgsmål, der er omdrejningspunktet, og det der skaber dynamikken. Kursisterne skal bruge sprog til at formulere et problem, undersøge hvordan det kan løses, eller finde andre oplysninger om emnet, som kan danne grundlag for en viderebearbejdning. Der indlægges så forskellige 'discipliner' undervejs, som stimulerer til at arbejde med sproglig analyse, korrekthed, genrebeherskelse osv. men det hele foregår efter nogle faste 'spilleregler', så alle ved, hvornår hvad er tilladt.

Der er ikke tale om en bestemt 'metode', men om en fremgangsmåde inden for rammerne af kommunikativ sprogundervisning, som i det lange forløb udvikler kompetencer inden for tre områder: Sprog, viden om et emne, et fag osv., og personlig udvikling.

Fremgangsmåden omfatter aktiviteter både i og uden for klasseværelset, men kan også bruges i en reduceret udgave, der holdes inden for klasseværelset, og som ikke har arbejdet 'i marken' med. Den kan indbygges i temaarbejde, hvor flere problemer behandles og undersøges inden for samme tema. Endelig kan den indledende fase bruges som et velegnet vikarmateriale til en dobbeltlektion.

Opskrift på et projektforsløb

Projektforsløbet indeholder 3 faser:

1 Oplæg til projektarbejdet

Læreren vælger et emne og præsenterer det i form af en historie, der inde-

holder ét eller flere problemer, som giver anledning til en debat i klassen.

Historien kan f.eks. handle om en familie på Sjælland, hvor faren skal skifte job. Hans firma tilbyder ham en bedre stilling, hvor han selvfølgelig tjener mere. Problemet ligger i, at hans kone så også skal skifte job, og børnene skole og kammerater osv.

Der debatteres for og imod, og på baggrund af de uenigheder, der er opstået, og de forskellige erfaringer, der er kommet frem, er det blevet klart, inden for hvilke områder kursisterne mangler viden om, 'hvordan man gør i Danmark' for at de kan træffe en beslutning på model-familiens vegne; det kan f.eks. dreje sig om bolig, familieforshold, arbejdsmarkedsforhold.

Dette fører videre til næste fase i forløbet.

2 Problemløsningsopgave.

I grupper eller par diskuterer kursisterne, hvad det er for spørgsmål inden for de valgte områder, de ønsker at få svar på, og de finder ud af, hvor de kan søge svarene. Hermed har de udviklet en problemløsningsopgave.

Herefter arbejder de 'i marken'. De kontakter boligselskaber, ejendomsmæglere, flytteselskaber osv. for at få tilsendt brochurer, få oplyst priser osv., som kan danne grundlag for den beslutning, de skal træffe for modelfamilien.

Inden for emnet 'bolig' kunne der f.eks. indgå følgende aktiviteter:

- Kigge i De Gule Sider eller ringe til oplysningen for at finde boligselskaber, flyttefirmaer m.m.
- Skrive brev til et boligselskab osv.
- Bearbejde svarmaterialet

der skal tages hensyn til pris, herlighedsværdi, familiens indkomst osv.

Inden for det samme projektemne kan de tre faser i forløbet gentages.

3 Beslutningstagningsopgave

På baggrund af de indhentede oplysninger laver kursisterne nu en beslutningstagningsopgave. F.eks. kan de vurdere, argumentere for og beslutte hvilken bolig familien skal vælge, når

Lærerteamets forarbejde

Udover at planlægge det konkrete undervisningsforløb består lærerteamets forarbejde også i at formulere nogle *handlingsmål* for den pågældende projektperiode; f.eks.:

EMNE: BOLIG	
Vidensmål:	At have oplysninger om: <ul style="list-style-type: none"> • lejlighed • prisniveau • boligselskaber • flyttemeddelelser • flytteudgifter m.m.
Sproglige mål:	<ul style="list-style-type: none"> • At kunne Indhente oplysning på telefon • At kunne finde oplysninger i svarbrev • At kunne skrive et lille brev • At kunne skimme en brochure • At kunne argumentere
Mål for andre kompetencer:	<ul style="list-style-type: none"> • At kunne tage initiativ • At turde henvende sig • At kunne tage ansvar for en opgave • At kunne bruge computer

Lærerteamet udvælger indhold både med hensyn til, hvilke *hovedpointer* kursisterne gerne skulle nå frem til i forløbet og med hensyn til sprogligt input i form af en liste over vigtige ord, udtryk, dialoger osv., der skal sikres præsenteret og i en vis udstrækning automatiseret.

Den beskrivelse af forarbejdet vi her har givet, skal kun opfattes som nogle

'guidelines' for lærerteamet, der skal gøre det lettere undervejs at forblive 'på sporet'. Det er altid vigtig at et forløb får sin dynamik fra det, der rent faktisk sker i de enkelte klasser og de enkelte grupper, og vi synes, at det er vigtigt at hvert lærerteam gør sig sine egne erfaringer og bygger på dem, når der skal træffes beslutninger om grænserne mellem lærerstyring og kursist-autonomi.

„Historien“

Vi vil i det følgende give et eksempel på en pædagogisk køreplan for den første fase i projektforsløbet, den fase

hvor problemet bliver præsenteret i form af en historie. Denne fase kan også anvendes som et kort selvstændigt forløb på f.eks. 4 lektioner.

Første dobbeltlektion:

AKTIVITET	FOKUS
<p>Den nye historie præsenteres i form af en billedserie på overhead, f.eks. dækket af karton med låger, der kan åbnes som en julekalender. Læreren lukker et billede op, og venter på at kursisterne stiller spørgsmål til billederne. Hvem er det? Hvad laver han? Hvor gammel er han? osv. indtil billedet er 'udtømt' eller spørgsmålene har ført videre til næste billede. Historien oprulles på denne måde via kursisternes nysgerrighed, og læreren/fortælleren bygger så videre på historien og drejer den måske efter kursisternes ønske, men der er altid et problem eller en pointe til sidst, som billedserien lægger op til.</p>	<p>Viden om emnet</p> <p>Ordforråd Udtryk og vendinger Stille korrekte spørgsmål Lytteøvelse</p> <p>Tage initiativ Motivation og opmærksomhed</p>
<p>Kursisterne diskuterer problemet parvis eller i grupper, opstiller hypoteser om hvordan problemet kan løses og deler deres erfaringer med lignede problemer. De diskuterer forskellige løsningsforslag osv. inden for en tidsramme.</p>	<p>Viden om emnet</p> <p>Fri mundtlig kommunikation Dialog Referere (fortælle om egne erfaringer)</p> <p>Komme med forslag Give udtryk for holdninger og meninger</p>
<p>Til brug for evt. skriftligt referat af historien kan kursisterne nu ved relevante og grammatisk korrekte spørgsmål bede om at få gentaget /skrevet ord og udtryk eller oplysninger.</p>	<p>Korrektthed i spørgsmålsdannelsen</p> <p>Initiativ Sproglig opmærksomhed Motivation</p>
<p>Ved par- eller gruppearbejde afsluttes med at historien rekonstrueres mundtligt, hvor kursisterne hjælper hinanden til en fælles forståelse.</p>	<p>Fri mundtlig kommunikation Repetition af ord, vendinger og viden med henblik på automatisering</p> <p>Opmærksomhed Initiativ Motivation</p>

Historien skrives eventuelt. For spor 1 trin b/c kan det være i korte sætninger, som formuleres i fællesskab på f.eks. en planche som ophænges i klasseværelset.

Historien rettes sprogligt af læreren og sammenskrives til en læsetekst, som kursisterne kan genkende som et resultat af deres egen produktion. Læreren indfører evt. vigtige ord og vendinger, hvis kursisterne ikke har dem med.

Skriftligt referat

Repetition af ord, vendinger og viden med henblik på automatisering

Anden dobbeltlektion:

Mundtlig fremlæggelse af historien fra sidste gang.

En eller flere kursister fortæller historien, som de husker den, for hele klassen.

Der kan arbejdes med fortællegenren ved at lave indledninger som: „Nu skal I høre ...“, og ved at få tilhørerne til at komme med udbrud, der holder fortælleren i gang: „Nåh“, „Aha“, „Det lyder spændende“, „Det var ikke så godt“ osv.

Fluency og korrekthed

At turde fremlægge for et publikum

Udlevering af få udvalgte sætninger fra kursisternes skriftlige referater med generelle eller 'interessante' sproglige fejl. Kursisterne prøver i par at finde det ukorrekte, og der rettes i fællesskab på overhead, når et par er færdige, således at kursisterne kommer med forslag og hjælper hinanden frem til en løsning.

Sproglig opmærksomhed

Motivation og initiativ

Kursisterne får deres referater tilbage. Kursisterne retter som pararbejde de vigtigste ukorrektheder og diskuterer dem. De rettede fejl gennemgås i fællesskab gangen efter.

Sproglig opmærksomhed

Læseteksten udleveres, og kursisterne studerer den. Den bliver oplæst af læreren og kan så bruges til arbejde med f.eks. tryk.

Sproglig opmærksomhed

Opsummering

Med vores 'model' tilbyder vi kursisterne et forløb:

- hvor de ved, hvornår vi har fokus på hvad,
- hvor der er variation og forholdsvis hurtige skift, så opmærksomheden fastholdes,
- hvor omdrejningspunktet er emnet og den autentiske kommunikation, som finder sted både i og uden for klasseværelset,
- med en personrelateret historie, som tilbyder langsomme sprogtilegnere bedre mulighed for lagring af de sproglige elementer, der omsat til sproglig kunnen giver dem mulighed at opfylde de handlingsmål, de sætter sig i deres dagligliv uden for klasseværelset.

Historien kan bruges til præsentation af et nyt emne(område) eller et underemne i et forløb, men kan også være lektionsplanen i en dobbeltlektion. Ideen med en billedserie er primært, at langsomme sprogtilegnere får flere sanser i brug, og at overførselsværdien antagelig er større, når der er tale om

en personhistorie. Historien om familien er desuden fleksibel på den måde, at den altid kan bringes derhen, hvor den er relevant for kursisterne og afpasset til deres behov og engagement. Kursisterne kan via modelfamilien dreje indholdet, informationssøgningen, debatten og spørgsmålene derhen, hvor det angår dem selv og deres dagligliv. For i hvert fald spor 1- og 2-kursisternes vedkommende tilbyder billederne og den personlige historie et 'stillads' eller en kontekst for det sproglige, som derved bliver husket bedre.

Da der er tale om kommunikative opgavetyper, skulle den frie mundtlige kommunikation på dansk i par-/grupperarbejdet i høj grad være sikret, især hvis klassen består af kursister med forskellige nationaliteter.

Noter

- 1 Se Oliveira, Gunilla & Maria Berggren (1996/1998): PBL i språkundervisningen. Om problembaserat lärande i teori och praktik. Natur och Kultur.